

LIJST VAN VERENIGINGEN BINNEN DE JOODSE GEMEENSCHAP GRONINGEN-STAD

Religieus en maatschappelijk

Afdeling tot Nut der Israëlieten in Nederland.

Stichtingsdatum: 13 januari 1869 in het Concerthuis door dr. Maurits van Lier. Het eerste bestuur bestond uit: dr. Maurits van Lier (voorzitter), J.B. Catz, Jacques Oppenheim, A. J. Drilmsma en dr. L. Ali Cohen.

Berit Abraham (de Breës Hamiele Chiwre).

Bijzonderheden: Deze chevra hield zich bezig met de voorbereidingen en het verzorgen van de besnijdenissen.

Beth Zekenim.

Bijzonderheden: Dit oudeliedengesticht voor Joden stond in de Schoolholm (tegenover de lagere school). Het was een oud en vervallen gebouw. Kort voor de oorlog (1932) werd het vervangen door een nieuw en beter gebouw. De verhuizing leidde tot onenigheid tussen regenten. Een van hen kocht oude inboedel op, maar dit mocht niet worden meegenomen wegens het gevaar van wandluis. Het archief hiervan is op het Rijksarchief aanwezig.

Bigde Kodesch

Bijzonderheden: verzorgde kleden gebruikt tijdens eredienst.

Bikur Gollim Kabranim (bezoek aan de zieken en begrafenisfonds).

Stichtingsjaar: 1 januari 1834. Bijzonderheden: Vrijwel ieder gezin was lid van de vereniging tegen een contributie van 10 cent per week, welk bedrag door de bode KISCH werd geïnd. Tijdens ziekte kregen contribuanten gedurende twee weken de gedeerde inkomsten uitgekeerd. In noodlijdende gezinnen werd de ergste nood gelenigd; voeding, linnengoed en cetera. Bij overlijden werd alles geregeld (kist, graf, lijkkoets en rijtuigen). Voor naaste familieleden werden een week lang de treurdagen in acht genomen. Betrof het een kostwinner dan werd voor een vergoeding gezorgd. Meestal waren vrome mannen aanwezig, die aan het sterfbed de sjeimous baden en de gestorvene aflegden.

Ets Haim

Stichtingsjaar: volgens Suringa 1889. Bijzonderheden: Dit leerhuis was gevestigd in de Folkingestraat en was bedoeld voor het bestuderen van thora en talmoed en de commentaren en hulp aan weduwen van leden.

G'miloet Chasadim Kabbr'anim.

Stichtingsjaar: 1780 volgens Suringa. Bijzonderheden: Chevra hield zich bezig met ziekenzorg en de doden vanaf overlijden tot graf.

G'nozer Dallim (ondersteuning der armen).

1864 gesticht door Mozes Hartogs Kisch en erkend bij K.B. 23.2.1866 nr. 125. Telde 1865 circa 100 leden.

Halboschas Aroeniem (kleding van schamelen).

Bijzonderheden: Deze chevra zorgde op feestdagen voor uitdeling van kleding en voedsel. Vierde op 5 februari 1933 in de Harmonie 40-jarig bestaan. Hierbij werd een stuk van dr. M. de Hond jr. opgevoerd: 'Heilig Licht'.

Hulpkas voor (Minvermogende) Israëlieten.

Stichtingsjaar: 1850. Erkend bij K.B. van januari 1872 nr. 12.

Joodsche Ontspanningsclub.

Stichtingsjaar: circa 1929. Voor jongeren ouder dan 18 jaar en bedoeld om hun te

interesseren voor het Jodendom in het algemeen.

Lebinjan beth Anijim.

Vereniging tot oprichting van een Israëlitisch armen- en ziekenhuis. Stichting: begin 1863.

Leenfonds

Machaziekei Toeroh.

Jeugdvereniging.

Magid-Mischneh (Tot herhaling).

Stichtingsjaar: circa 1821.

Genootschap tot doel hebbende de beoefening der Hebreeuwse Letterkunde en mogelijk door Abraham Samuels Bleekrode opgericht. Elke avond een uur discussie over Hebreeuwse boekwerken. Tot 1837 was het aantal leden minder dan 20 en sinds begin 1837 meer dan 20 leden. Toename tot boven de 20 leden was reden om goedkeuring van de vereniging te vragen aan het provinciaal bestuur. Hierbij was een uit 48 artikelen bestaand reglement gevoegd (GrA Toegang 800 inv. nr. 3012 nr. 9 d.d. 1 november 1837).

Menachem Abeliem.

Bestaande uit leden van de 'onbemiddelde' stand.

Menora Thora (Rein Licht).

Stichtingsjaar: 1760. Bijzonderheden: Deze vrouwenchevra was min of meer een onderafdeling van de hierboven genoemde vereniging. Zij hield zich bezig met het lenigen van de nood van vrouwen. Bovendien vervaardigden de leden doods-klederen voor mannen en vrouwen. Daar dit niet met de machine mocht, werd alles met de hand gedaan.

Meschibath Nefesh (tot verkwikking der armen).

Stichtingsjaar: voor 1869. Bijzonderheden: ondersteuning van armen vooral gedurende de wintermaanden.

Metsoedath Zion

Zionistische Jeugdvereniging.

Our Chodosj.

Zionistische vereniging.

Saädas Anious (Hulp in lijden). Vereniging van ongehuwde dames.

Stichtingsjaar: 1848 door mevr. S.I. Kisch. Doel: Hulp aan behoeftige kraamvrouwen en hun zuigelingen.

Teschuat Jisraël.

Damesvereniging van de afgescheiden gemeente.

Tonge leth

Opgericht februari 1821 door I.J. Cohen. Doel: Beoefening der Hebreeuwse Letterkunde. Jongelingen aansporen tot het leren van nuttige ambachten en handwerken.

Gezelligheid en sport

Atila

Bijzonderheden: in 1898 opgericht in huize Kiek en gymnastiek en atletiekvereniging en vanaf 1927 ook een voetbalvereniging.

Euterpe.

Israëlitische zangvereniging. Gesticht circa 1865. Opgericht door voorzanger L.M. van Rein.

Groningen.

Bijzonderheden: Deze mannenzangvereniging bestond van ongeveer 1922 tot 1930. Dirigent was Cor Arens en was opgericht door Nathan Cohen ('corset' Cohen), Jozef Gosler en diens zoon Jules. Zie N.I.W. 3 augustus 1923.

Hakoah (De Kracht).

In 1929 door vroegere bestuursleden van *Raven* opgerichte voetbalvereniging. Het tenue van de club was een rood-wit geblokt shirt met witte broek. Later verandert in een oranje shirt met david schild en witte broek.

Iduna

Stichtingsjaar: circa 1924. Joodse padvindergroep.

Ivria.

Stichtingsjaar: 1920. Bijzonderheden: gymnastiek- en atletiekvereniging.

J.D.Z. Joodse Dames Zangvereniging.

Kunst en Vriendschap.

Stichtingsjaar circa 1870. Doel: het houden van voordrachten in proza en poezie en het houden van toneeluitvoeringen.

Naphtalie.

Bijzonderheden: Toneel vereniging, die meerdere malen het stuk 'Als de kersen bloeien' van Frederik van Eeden opvoerde.

Nut en Genoegen.

Stichtingsjaar: circa 1926. Bijzonderheden: Deze toneelvereniging bracht ieder jaar ander stuk en na de uitvoering bal na. In de kranten moest zeker iets te vinden zijn.

O.N.A. (Ontspanning Na Arbeid).

Stichtingsjaar: 1928. Gymnastiekvereniging voor dames.

Onderlinge Vriendschap (opgericht 1916).

Bijzonderheden: Deze toneelvereniging voerde blijken N.I.W. van 20 januari 1922 stuk 'Met hoogste recht' op. Ook successtukken waren 'Onder ain dak' en 'Naar het Beth Zekenim'. Raadplegen database Joods Historisch voor meer informatie.

Raven (1929 opgegaan in Hakoah).

Stichtingsjaar: 1921. Voetbalvereniging. Het tenue van de club was een ravenzwart shirt met gele boord en witte broek.

Stormvogels.

Voetbalvereniging. 19 juni 1921 aangesloten bij de Joodse Sportbond.

Tot ons genoeg.

Stichtingsjaar: circa 1916. Bijzonderheden: deze toneelvereniging speelde o.a. 'De vagebonden' en 'mottige Janus'.

Utile et Dulce.

Stichtingsjaar 1875. Rederijkerskamer. Uitvoering van toneelvoorstellingen.

Voor ons Plezier.

Stichtingsjaar: circa 1918. Bijzonderheden: Deze toneelvereniging voerde de successtukken 'Parelsnoer' en 'Fabrieksbaas' van Fabricius op onder de leiding van voorzitter Ben Leviet en de regisseur Hart.

Onderwijs

De school voor Joods onderwijs stond in het midden van de Folkingedwardsstraat (het Woerdje), achter de kleine synagoge en omvatte vier klaslokalen. De jongens bezochten de school tot hun 13e jaar en de meisjes tot ongeveer 12 jaar. Onderwijzers waren Bouteille, Vleeschhouwer, S. van Hoorn en mohel en sjochet L. Cohen. Achter de school was veldje met klein hokje, waar Cohen kippen ritueel slachtte.

Op de Schoolholm stond de school voor lager onderwijs, waar soms de klassen wel voor de helft uit Joodse kinderen bestonden.

A) De vereniging 'Tot het verschaffen van godsdienstonderwijs aan de Israëlieten' verzorgde het onderwijs tegen geringe betaling in de lokalen van de openbare lagere school aan de Schoolholm en voor de meer bemiddelden in de lokalen van Ets Haim.

B) De minvermogende kregen gratis les in het pand aan de Folkingedwardsstraat.

Badinrichting Israëlieten

Vóór 1891 gevestigd in het Jodenstraatje en in 1891 overgebracht naar de Nieuwstad.

Clubbladen

In november 1932 kwam mededelingenblad uit van alle Joodse verenigingen in Groningen onder de naam van *Ma'aseh* (Daad); orgaan van de Joodse jeugd- en sportverenigingen *Machaziki Touro*, *Iduna*, *Metsoedath Zion*, *Atilla*, *Ivria* en *ONA*. In Rosenthaliana zijn nog enige exemplaren aanwezig onder nr. Ros W. 306 en Ros W. 602.